

CINEMA REGIME

Sinemanın kitleler üzerindeki etkisinin gözlemlenmesinin ardından, dünya genelinde sansür faaliyetleri yaklaşık 1910 ve sonraki yıllardan itibaren başlamıştır.

Sinema hukuku bağlamında, kontrol ve sansür birbiriyle sıkça karıştırılan iki ayrı kavramdır. Bu iki kavram arasındaki farkı anlamak, film yapımcıları, yapımcılar ve sektör profesyonelleri için hayati önem taşır.

Kontrol ve sansür, film düzenlemesi bağlamında sıklıkla birbirinin yerine kullanılır, ancak farklı anlamlara sahiptir.

Sansür, dil, görüntüler veya temalar gibi belirli içeriklerin sakıncalı ya da müstehcen görüldüğü için bastırılması veya yasaklanması anlamına gelir. Sansür genellikle devlet kurumları veya düzenleyici kuruluşlar tarafından uygulanır.

Kontrol ise, buna karşılık, içeriklerin yönergeler, derecelendirmeler veya kişinin kendi koyduğu standartlar aracılığıyla düzenlenmesini ifade eder. Kontrol, içeriğin tamamen yasaklanmadığı; bunun yerine belirli kısıtlamalara ya da yönergelere tabi tutulduğu daha nüanslı bir yaklaşım sağlar.

Sansür

Sansür, bir filmde ya da diğer medya türlerinden, sakıncalı görülen veya toplumsal normlara aykırı sayılan içeriğin bastırılması ya da çıkarılması eylemini ifade eder. Sansür genellikle yasaları ve düzenlemeleri uygulama gücüne sahip devlet kurumları, düzenleyici kuruluşlar ya da diğer otoriteler tarafından gerçekleştirilir. Sansürün amacı, toplumu ahlaki veya toplumsal açıdan kabul edilemez sayılan içerikten korumaktır.

Sinema hukuku kapsamında sansüre örnekler şunlardır:

- Grafik şiddet, cinsellik veya diğer yetişkin temaları içeren filmlerin yasaklanması
- Sakıncalı görülen sahnelerin bir filmde kesilmesi ya da çıkarılması
- Bir filme derecelendirme veya sertifika verilmesinin reddedilmesi

Kontrol

Kontrol ise, buna karşılık, bir filmin içeriğinin gönüllü yollarla düzenlenmesi veya yönetilmesi sürecini ifade eder. Kontrol genellikle, filmlerin farklı izleyici kitleleri için uygun olmasını sağlamak amacıyla yönergeler ve derecelendirme sistemleri oluşturan Motion Picture Association of America (MPAA) veya British Board of Film Classification (BBFC) gibi sektör kuruluşları tarafından uygulanır.

Sansür sistemlerinin 2 türü vardır:

Sınırsız sansür (Unlimited censorship): Filmleri ve senaryoları incelemekle sorumlu kurumlar genellikle devlet görevlilerinden oluşur ve sansürün uygulanmasında devlet çıkarları önceliklendirilir (ör. Arjantin, Irak, İsrail, Meksika vb.).

Sınırlı sansür sistemi (Limited censorship system): Tüm filmler sansürden geçmez; yalnızca reşit olmayanların izleyebileceği filmler incelenir. Herkes izin almaya gerek duymadan bir sinema filmi çekip yayımlayabilir (ör. Almanya, Birleşik Krallık, İtalya).

14.07.2004 tarihli, **Sinematografik Eserlerin Değerlendirilmesi, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında 5224 sayılı Kanun** yürürlüktedir.

Madde 1’de şöyle denir: “Bu Kanunun amacı; sinema sektörünün eğitim, yatırım, girişim, yapım, dağıtım ve gösterim alanlarında geliştirilmesini ve güçlendirilmesini sağlamak, sinematografik eserlerin değerlendirilmesi ve sınıflandırılmasını gerçekleştirmek ve bu alandaki yerli ve yabancı yatırımlar ile girişimlere destek vermek; bireylerin ve toplumun sinema sanatının ürünlerinden verimli biçimde yararlanmasını sağlamak ve sinema sanatının sunduğu imkânlardan yararlanarak çağdaş ve etkili bir kültürel iletişim ortamı oluşturmak.”

Madde 3/b “Sinematografik eser (Sinema filmi)”ni şöyle tanımlar: “Temalı veya temasız, uzun veya kısa metrajlı; belgesel, kurmaca, animasyon ve benzeri türlerde, sinema sanatının kendine özgü dili ve yöntemleriyle oluşturulan, aralarında ilişki bulunan hareketli görüntüler dizisinden oluşan; sesli veya sessiz, elektronik, mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, kaydedildikleri materyal ne olursa olsun... filmler...”

Eserlerin yapımını ve ithalatını (production and import) gerçekleştirecek kişiler ile bunların toptan dağıtımını (wholesale distribution) yapacak kişilerin, Bakanlıktan **Faaliyet Belgesi** (Activity Certificate) almaları gerekir.

Üretilen ve ithal edilen eserler ticari olarak dağıtılıp gösterime sunulmadan önce, **Bakanlık** tarafından kayıt ve tescile tabi tutulur (registration and recording) ve ilgili tarafa bir **İşletme Belgesi** (Operation Certificate) düzenlenir. Ayrıca taşıyıcı materyallere (ana kopyalar ve çoğaltmalar)(master copies and replicas) bandrol verilir; ardından ticari dolaşıma ve gösterime girerler.

Filmler, kayıt ve tescilin verilmesi için **değerlendirilir ve sınıflandırılır. (evaluated and classified)**

Madde 7 şu hükmü getirir: “Ülke içinde üretilen veya ithal edilen sinematografik eserler, ticari dolaşıma veya gösterime sunulmadan önce değerlendirme ve sınıflandırmaya tabidir. Değerlendirme ve sınıflandırma sonucunda uygun bulunmayan filmler ticari dolaşıma ve gösterime sunulamaz. Değerlendirme ve sınıflandırmaya tabi tutulmamış sinematografik eserler ise yalnızca 18+ yaş sınırlamasıyla festivallerde, özel gösterimlerde ve benzeri kültür ve sanat etkinliklerinde gösterilir. Bakanlık tarafından daha önce değerlendirilmiş ve sınıflandırılmış filmler, ilgili etkinliklerde aldıkları işaret ve ibarelere uygun olarak gösterilir. Bu etkinliklerde gösterilecek filmler için gerekli işaret ve ibarelerin, tanıtım ve gösterime ilişkin tüm alanlarda kullanılması zorunludur.”

Madde 3/f “Değerlendirme ve sınıflandırma”yı şöyle tanımlar: “Ülke içinde üretilen veya ithal edilen sinematografik eserlerin, ticari dolaşıma veya gösterime sunulmadan önce; gösterim ve iletim yöntemleri de dikkate alınarak, kamu düzeni, genel ahlak, çocuk ve gençlerin ruh sağlığının korunması, insan onuruna uygunluk ve Anayasa’da belirtilen diğer ilkeler doğrultusunda incelenmesi, değerlendirilmesi ve sınıflandırılmasıdır.”

Değerlendirmeden sonra, cinsellik, korku ve şiddet gibi ölçütlere göre sınıflandırma (Değerlendirme ve Sınıflandırma Kurulu tarafından) yapılır.

Madde 4 şu hükümleri düzenler:

1. Sinematografik eserlerin değerlendirilmesi ve sınıflandırılması, Bakanlık bünyesinde kurulan Değerlendirme ve Sınıflandırma Kurulu tarafından yapılır.
2. Kurul toplam dokuz üyeden oluşur: Bakanlıktan, İçişleri Bakanlığında ve Millî Eğitim Bakanlığında birer üye; ilgili meslek kuruluşlarının önerdiği uzmanlar arasından Bakanlıkça seçilen üç üye; ayrıca Bakanlıkça belirlenen, alanında doktora derecesine sahip bir sosyolog, bir psikolog ve bir çocuk gelişimi uzmanı. Kurul, en az altı üyenin katılımıyla toplanır ve kararlarını beş üyenin olumlu oyuyla alır.
3. Değerlendirilen ve sınıflandırılan filmin yapımcısı, isterse Kurul toplantısına gözlemci olarak katılabilir.
4. Kurul, ön değerlendirme ve sınıflandırma yapmak üzere alt kurullar oluşturabilir. Alt kurul üç kişiden oluşur: bir Bakanlık temsilcisi, meslek kuruluşlarının önerdikleri arasından Bakanlıkça seçilen bir sektör temsilcisi ve bir psikolog. Alt kurul, ön değerlendirme ve sınıflandırma sonucunda gerekli görülmesi hâlinde ya da yapımcının film için öngörülen kısıtlayıcı tedbiri kabul etmemesi durumunda filmi yeniden değerlendirme ve nihai karar için Değerlendirme ve Sınıflandırma Kuruluna gönderir.

Eser sahiplerinin telif haklarının korunması, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na (FSEK) tabidir. (Law of Intellectual and Artistic Works)

İşletme Belgesi ve Bandrolü olmayan ya da suç içeren eserlerde idarenin yetkisi:

1. Mülki idare amirleri (local administrative authorities) , filmlerin gösterimini ve dağıtımını durdurur.
2. Zorunlu olmasına rağmen gerekli işaret ve ibareleri taşımayan filmleri dağıtan veya gösterenlere 10.000 TL idari para cezası; film yapımcılarına ise 50.000 TL idari para cezası uygulanır.

DATA PROTECTION LAW IN TURKEY

I. Introduction

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) Madde 1: “Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.” (2016 tarihli 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) + Anayasa Madde 20/3).

Kişisel Veri Nedir?

KVKK Madde 3/d: “Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgidir.” (Kimliği belirli ya da belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilebilen her türlü bilgi.)

Örnekler: Bir kişinin adı, soyadı, adresi, iletişim bilgileri, araç plaka numarası, sosyal güvenlik numarası vb.

Why Should Personal Data Be Protected? (What are the Advantages and Disadvantages?)

Avantajlar

- Güvenlik ve suçun önlenmesi
- Daha iyi hizmet alabilme (ör. telefon görüşmelerinin kaydedilmesi)
- İndirimlerden yararlanma (ekonomik fayda)
- Zaman tasarrufu ve hizmet verimliliği (ör. bilgisayardaki çerezler/cookies)
- Kamu hizmetlerinin verimliliği

Dezavantajlar

- Gözetim toplumu
- Ayrıntılı kişilik profillerinin oluşturulması
- Özel hayata müdahale
- Yalnız/anonim kalma hakkının ihlali
- Rastgele toplanması veya çalınması durumunda riskler

Amaç: Bireylere kendi verileri üzerindeki kontrolü yeniden kazanma fırsatı vermek.

Conflict of Interest (çıkar çatışması)

Veri sahibinin kişisel verilerinin korunması hakkı ↔ kamu yararı veya özel çıkar.

9 Nisan 2014 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararı, E:2013/122, K:2014/74: “Kişisel verilerin korunması hakkının, bireyin insan onurunun korunması hakkının ve kişiliğini serbestçe geliştirme hakkının özel bir biçimi olarak, kişisel verilerin işlenmesi sırasında bireyin hak ve özgürlüklerini korumayı amaçladığı [...]” tespit edilmiştir. Mahkeme ayrıca, “kişisel verilerin ticari işletmeler için değerli bir varlık olarak değer kazanması, bunun sonucunda özel sektör unsurlarının oluşturduğu risklerin daha yaygın ve önemli boyutlara ulaşması ve kişisel verileri ele geçirmeye yönelik terör ve suç örgütlerinin faaliyetlerindeki artış” gibi faktörlere de dikkat çekmiştir.

Kişisel Verilerin Korunması Ne Anlama Gelir? (Yükümlülükler, Haklar, Tedbirler ve Yaptırımlar)

Kişisel verilerin korunmasının özünde kişiliğin korunması yer alır. Başka bir ifadeyle, bu bir kişilik değeridir ve kişilik hakkının bir parçasıdır.

II. Basic Concepts (KVKK Article 3)

Kişisel Verilerin İşlenmesi (otomatik veya otomatik olmayan yollarla)

KVKK Madde 3/e: “e) Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da verilerin kullanılmasının engellenmesi gibi kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemidir.”

Veri Sahibi (İlgili Kişi)

Veri Sahibi (İlgili Kişi): Kişisel verileri işlenen gerçek kişi.

Kurul

Kurul: Kişisel Verileri Koruma Kurulu.

Kurum

Kurum: Kişisel Verileri Koruma Kurumu.

Veri Sorumlusu

Veri Sorumlusu: Kişisel verilerin işlenme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi (ör. Google, Migros, e-ticaret siteleri, bankalar vb.). Bu kişi, verilerin neden ve nasıl işlendiği sorularını yanıtlar.

Veri İşleyen

Veri İşleyen: Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak, veri sorumlusu adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi (ör. çağrı merkezi hizmeti veren bir şirket, pazar araştırması şirketi vb.).

Özel Nitelikli Kişisel Veriler (Hassas Veriler)

KVKK Madde 6: “Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.”

III. FUNDAMENTAL PRINCIPLES IN PERSONAL DATA PROCESSING

Kişisel veriler işlenirken her zaman uyulması gereken ilkeler:

- Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.
- Doğru ve gerektiğinde güncel olma.
- Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme (ör. bir hazır giyim mağazasının müşterilerin kan grubunu işlemesi meşru değildir).

- İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma (amaç için gerekenden fazla veri işlenmemelidir. Örn. özel bir hastanenin hastaya ulaşmak için aldığı telefon numarasına reklam göndermesi).
- İlgili mevzuatta öngörülen süre kadar veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre boyunca muhafaza edilme (ör. işten ayrıldığınızda kişisel bilgilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi gerekir).

IV. KİŞİSEL VERİ İŞLEMENİN HUKUKA UYGUNLUĞU (LAWFULNESS OF PERSONAL DATA PROCESSING)

KVKK Madde 5: “(1) Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez. (2) Kişisel veriler, aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir.”

Veri işlemenin hukuka uygun olması için: **(i)** açık rıza veya bir istisna hâli bulunmalı **VE (ii)** Temel İlkelere uygun olmalıdır.

Açık rızanın şartları (tüm veri türleri için):

1. Belirli bir konuya ilişkin olmalıdır (hangi veri ve hangi amaçla).
2. Bilgilendirmeye dayanmalıdır (herhangi bir biçimde olabilir; ancak veri işlenmeden önce verilmelidir).
 - **KVKK Madde 10:** “(1) Kişisel verilerin elde edilmesi sırasında, veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, ilgili kişileri; a) Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, c) İşlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilmesi, ç) Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, d) 11’inci maddede sayılan diğer hakları hakkında bilgilendirmekle yükümlüdür.”
3. Özgür iradeyle açıklanmalıdır.

23.10.2014 tarihli 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, Madde 2(c): “ticari elektronik ileti” “telefon, çağrı merkezleri, faks, otomatik arama makineleri, akıllı ses kayıt sistemleri, elektronik posta ve kısa mesaj hizmeti gibi araçlar kullanılarak elektronik ortamda ticari amaçlarla gönderilen; veri, ses ve görüntü içerikli iletileri” ifade eder.

Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Madde 6: “(1) Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir. Bu onay, yazılı olarak veya her türlü elektronik haberleşme araçlarıyla alınabilir. Alıcının, kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla iletişim bilgilerini vermesi hâlinde, tedarik edilen mal veya hizmetlere ilişkin değişiklik, kullanım ve bakım konularında gönderilecek ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınması gerekmez. (2) Tacir ve esnafa önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletiler gönderilebilir.”

KVKK Madde 5/2: “(2) Kişisel veriler, aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir:

- a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi.
- b) Fiilî imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukukî geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.
- c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.
- ç) Veri sorumlusunun hukukî yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.
- d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması...”

V. İLGİLİ KİŞİNİN HAKLARI VE KORUNMASI (RIGHTS AND PROTECTION OF THE DATA SUBJECT)

A. HAKLAR

İlgili kişinin hakları Kanun’un 11. maddesinde düzenlenmiştir:

- Kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini öğrenme.
- Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme.
- Kişisel verilerinin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme.
- Kişisel verilerin yurt içinde veya yurt dışında aktarıldığı üçüncü kişileri bilme.
- Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme.
- Kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme.
- Kişisel verilerin düzeltilmesi, silinmesi veya yok edilmesine ilişkin yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme.
- İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme.
- Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme.

B. KORUNMA YOLLARI

Başlıca korunma yolları:

- Kişisel verilere ilişkin suçlar Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 135-140. maddelerinde düzenlenmiştir.
- Türk Medeni Kanunu (TMK) 24 ve 25. maddeler.
- 5651 sayılı İnternet Kanunu 8, 9, 9/A maddeler.
- KVKK 13 ve 14. maddeler.

KVKK kapsamında 2 korunma yolu vardır:

1. Başvuru (Veri sorumlusuna)

KVKK Madde 13: “(1) İlgili kişi, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceği diğer yöntemlerle veri sorumlusuna iletir. (2) Veri sorumlusu, başvuruda yer alan talepleri, talebin niteliğine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırır. Ancak, işlemin ayrıca bir maliyet gerektirmesi hâlinde, Kurulca belirlenen tarifiedeki ücret alınabilir.”

2. Şikâyet (KVKK Kurumuna/Kurula) (Kurul 60 gün içinde karar verir, KVKK Madde 15/4)

KVKK Madde 14: “(1) Başvurunun reddedilmesi, verilen cevabın yetersiz bulunması veya başvuruya süresinde cevap verilmemesi hâllerinde; ilgili kişi, veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz gün ve her hâlde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurula şikâyetle bulunabilir. (2) 13'üncü madde uyarınca başvuru yolu tüketilmeden şikâyet yoluna başvurulamaz. (3) Genel hükümlere göre kişilik hakları ihlal edilenlerin tazminat hakkı saklıdır.”

KVKK Kurumu tarafından uygulanabilecek yaptırımlar:

- Hukuka aykırılığın giderilmesi (KVKK Madde 15/5).
- Veri işlemenin durdurulması (KVKK Madde 15/7).
- İdari para cezası (KVKK Madde 18).

TCK Kapsamında Koruma (TCK 135-140. Maddeler)

Kişisel Verilerin Kaydedilmesi (Madde 135)

“(1) Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Birinci fıkra uyarınca verilecek ceza, kişisel verinin kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırkî kökenlerine ilişkin olması hâlinde; ya da hukuka

aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel hayatına, sağlık durumuna veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması hâlinde yarı oranında artırılır.”

Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme (Madde 136)

“(1) Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) (Ek: 17/10/2019-7188/17 md.) Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 236’ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.”

KVKK Kararı, Tarih: 27.02.2020, Sayı: 2020/167

İlgili kişiler tarafından Kuruma yapılan bir şikâyetin, spor salonu hizmeti veren bir şirketin (veri sorumlusu) üyelerinin giriş-çıkış kontrolü için el okuma sistemine geçmek suretiyle biyometrik veri dâhil bazı özel nitelikli kişisel verileri işlediği ve bu bilgilerin güvenli şekilde saklanmadığı şüphesi üzerine incelenmesi sonucunda, Kişisel Verileri Koruma Kurulu 27/02/2020 tarihli ve 2020/167 sayılı Kararı ile şuna hükmetmiştir:

- Spor kulübüne giriş-çıkışın kontrolü amacıyla avuç içi izinin taranması yoluyla kişilerin kimlik doğrulamasının, bunun biyometrik veri olarak değerlendirilmeyeceği ve isteyen üyelerin kart göstererek tesisi kullanabileceği iddiasına rağmen, biyometrik veri tanımını karşıladığı değerlendirilmiştir. Alternatif bir seçenek sunulsa dahi, tesis giriş-çıkışında biyometrik veri içeren bir sistem kullanılmasının, Kanun’un “Genel İlkeler” başlıklı 4. maddesinin (2) (ç) bendindeki ölçülülük ilkesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle Şirket uygulamasının Kanun’un 12. maddesinin (1) (a) bendinin ihlalini oluşturduğu değerlendirilmiştir. Buna bağlı olarak, Kanun’un 18. maddesinin (1) (b) bendi kapsamında veri sorumlusu hakkında 225.000 TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

- Veri sorumlusu tarafından o tarihe kadar işlenen ve muhafaza edilen el, parmak ve avuç içi izlerine ilişkin verilerin, Kanun’un 7. maddesi ile Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun şekilde derhal yok edilmesine karar verilmiştir.

UNUTULMA HAKKI (RIGHT TO BE FORGOTTEN)

Unutulma Hakkı: Unutulma hakkı; özellikle dijital hafızada saklanan kişisel verilerin ve geçmişe ait (olumsuz) olayların silinmesini (kaldırılmasını) talep etme hakkıdır.

Dayandığı kişisel değerler: Özel hayatın gizliliği, şeref ve haysiyet.

İlgili hukuki dayanak: Başta Anayasa’nın 17. maddesi (kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi), 20. maddesi (özel hayatın gizliliği), Türk Medeni Kanunu’nun 24 ve 25. maddeleri ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun (KVKK) 7. maddesi.

Çatışan değerler: Basın özgürlüğü ve haber alma hakkı, ifade özgürlüğü.

İlk karar: 2014 tarihli ABAD (CJEU) Google / İspanya kararı:

Olayın özeti: Costeja González, Google’da adını yazdığı sosyal güvenlik borçlarını ödemek için gayrimenkulünü satmak zorunda kaldığına ilişkin bir gazete haberini gördü.

Google'dan bu içeriğin kaldırılmasını talep etti. Google reddedince CG, İspanya Veri Koruma Kurumu'na başvurdu.

İddia/Talep: Başvurucu, kendisine ilişkin kişisel verilerin Google'dan kaldırılmasını veya gizlenmesini, böylece arama sonuçlarında görünmemesini ve ilgili gazeteye verilen bağlantılarda çıkmamasını talep etti. Bu talebini, hakkında yürütülen işlemlerin yıllar önce tamamen sonuçlandığı ve bunlara yapılan atıfların artık geçersiz olduğu gerekçesine dayandırdı.

İVKK (İspanya Veri Koruma Kurumu) CG'nin şikâyetini kabul etti. Google bunun üzerine İspanya mahkemelerinde dava açtı. İspanyol mahkemesi görüş almak üzere konuyu ABAD'a taşıdı.

ABAD'ın kararı: "Veri sorumlusu (Google), kişisel verileri elde edilme ve/veya işleme amacı için gerekli olandan daha uzun süre saklayamaz; bu nedenle CG, arama motorlarının söz konusu haberi arama sonuçlarından kaldırmasını talep etme hakkına sahiptir."

Aşağıdaki metin, verdiği İngilizce parçanın **atlamadan, düzgün bir Türkçe çevirisidir** (başlıkları ve akışı korudum):

Fikri mülkiyet, somut bir ifade ortamında sabitlenmiş özgün bir eserdir. Bu terim; patentler, telif hakları, ticari markalar ve ticari sırlar alanlarını tanımlamak için kullanılan geniş ve kapsayıcı bir terimdir. Fikri mülkiyete örnek olarak edebî ve sanatsal eserler, buluşlar, ses ve video kayıtları, bilgisayar programları ve ticari sırlar verilebilir. Bu tür mülkiyetin sahiplerine, yaratıcı çalışmalarının başkaları tarafından yetkisiz biçimde alınmasını ve kullanılmasını önlemek amacıyla devlet tarafından koruma sağlanır.

PATENTLER

Koruma için mucitler, buluşlarını Virginia eyaletinin Arlington kentindeki ABD Patent ve Ticari Marka Ofisi aracılığıyla patentlettirebilir. **Patent**, ABD hükümeti tarafından bir buluşu **20 yıl** boyunca üretme, kullanma ve satma konusunda tanınan **münhasır** hakkıdır. Bir **faydalı patent (utility patent)**, yeni bir süreç veya bir üretim ürünü icat edilmesi için verilir. Buna karşılık **tasarım patenti (design patent)**, bir eşyanın nasıl biçimlendirildiğine—yani nasıl görüldüğüne—ilişkin olarak (**14 yıllık bir süre için**) verilir. Aynı buluş için hem faydalı hem de tasarım patentleri alınabilir. Bir **bitki patenti (plant patent)**, tohum kullanımı dışında, **örneğin aşılamayla, eşeysiz yolla yeni bir bitkinin üretilmesi için verilir**. Bir eşyanın patentlenebilmesi için yeni (novel) olması ve o alanda olağan beceriye sahip bir kişiye göre açık (obvious) olmaması gerekir. **20 yıllık süre** dolduğunda, buluş korumasını kaybeder ve **kamu malı (public domain)** hâline gelir; yani kamuya ait olur. Bu noktada buluş herkes tarafından üretilebilir, kullanılabilir veya satılabilir.

Patent ihlali, patent süresi boyunca patentli bir buluşun yetkisiz olarak üretilmesi, kullanılması veya satılmasıdır. Federal mahkemeler, herhangi bir kişinin başkasının patentini ihlal etmesini engelleme (enjoin) yetkisine sahiptir. **Enjoin**, bir kişinin belirli bir eylemi yapmasını veya belirli bir eylemden kaçınmasını zorunlu kılmak anlamına gelir ve bu genellikle mahkemenin bir **ihtiyati tedbir (injunction)** vermesiyle yapılır; ihtiyati tedbir, belirli bir eylemi yapma ya da yapmama yönünde verilen bir emirdir.

TELİF HAKLARI

Telif hakkı, bir yazara, besteciye, sanatçıya veya fotoğrafçıya bir eseri, yazarın yaşamı boyunca ve ölümünden sonra **70 yıl** süreyle, münhasıran yayımlama ve satma hakkı veren haktır. Edebî eserler; pandomim ve koreografik eserler; resimsel, grafik ve heykelsi eserler; sinema filmleri ve diğer görsel-işitsel eserler; ve ses kayıtları telif hakkına konu olabilir. Bilgisayar programları edebî eserler kategorisine girer ve onlar için de telif hakkı alınabilir.

1998 yılında Kongre, **Sonny Bono Yasasını** kabul etmiş ve telif hakkı süresini yazarın ölümünden sonra **50 yıldan 70 yıla** çıkarmıştır. Bu yasanın **anayasal** olduğuna ABD Yüksek Mahkemesi 2003 yılında karar vermiştir.

Bir telif hakkını tescil ettirmek için, bir devlet formunu doldurmak ve uygun ücret ile eserin iki kopyasını Washington, D.C.’deki ABD Telif Hakları Ofisi’ne göndermek gerekir. Eskiden zorunlu olsa da artık, eserin üzerine “©” işaretini veya “copyright” kelimesini, tarih ve hak sahibinin adıyla birlikte yazmak **isteğe bağlıdır**.

Telif hakkıyla korunan eser, telif hakkı sahibinin izni olmadan çoğaltılamaz. Telifli materyalin yetkisiz kullanımı **telif hakkı ihlali (copyright infringement)** olarak adlandırılır. Ancak **adil kullanım doktrini (fair-use doctrine)** kapsamında; eleştiri, yorum, haber verme, öğretim (sınıf kullanımı için çoğaltılmış birden fazla kopya dâhil), bilimsel çalışma veya araştırma gibi amaçlarla telifli bir eserin adil kullanımı telif hakkı ihlali sayılmaz.

TİCARİ MARKALAR

Ticari marka, bir işletmenin mallarını tanımlamak ve bunları başkaları tarafından üretilen ya da satılan mallardan ayırt etmek için kullandığı herhangi bir kelime, ad, sembol veya işarettir. **Servis markası (servicemark)**, hizmetler için ticari marka korumasını tanımlamak için kullanılan terimdir.

Ortak hukuk (common law) kapsamında kullanım yoluyla oluşabilmenin yanı sıra, eyalet ticari marka yasaları izlenerek eyalet hükümetlerinden de ticari marka alınabilir. Ancak en yaygın ticari marka türü, ABD Patent ve Ticari Marka Ofisi’ne kayıt yaptırılarak elde edilendir. **Federal ticari marka** 10 yıl süreyle koruma sağlar ve ek 10 yıllık dönemler için yenilenebilir. Federal hukuk uyarınca, bir ticari markayı tescil ettirme başvurusu, markanın ticarete kullanılmasından **altı ay önce** yapılabilir. Böylece marka rezerve edilir ve altı ay boyunca başkası tarafından kullanılamaz. Ek bir altı aylık rezerv süresine izin verilir ve haklı bir sebep gösterilerek başka uzatmalar da alınabilir. Ticari marka tescili, markanın ticarete olağan şekilde fiilen kullanılmaya başlanmasıyla yürürlüğe girer.

Kanunen zorunlu olmasa da, bir markanın federal hükümete tescilli olduğuna dair bildirim, ® sembolü kullanılarak veya “Registered in U.S. Patent & Trademark Office” ya da “Reg. U.S. Pat. & Tm. Off.” ifadeleriyle yapılabilir. Marka federal olarak tescilli değilse ® sembolü kullanılamaz. Ancak **TM** veya **SM** sembolleri, ortak hukuk kapsamında kullanım yoluyla

oluşmuş ticari marka veya servis markasına ilişkin bildirim vermek için kullanılabilir. Eyalet tescilli markaları belirtmek için belirlenmiş bir sembol yoktur.

Ticari marka koruması, markanın kullanılmamasıyla ya da markanın uzun bir süre boyunca kamuoyunun büyük bir kesimi tarafından genel bir terim (generic term) olarak kullanılmasıyla kaybedilebilir. **Genel terim**, bir bütün gruba ilişkin olan veya o grubun özelliğini taşıyan terimdir. “Corn flakes”, “nylon”, “escalator” ve “yo-yo”, genel terime dönüşerek marka korumasını kaybeden ticari marka örnekleridir. Ürünlerin markalarını kaybetmesini önlemek için işletmeler, ürün adlarından sonra “brand” kelimesini kullanır. Ayrıca, ürünlerinin ticari marka olduğunu insanlara hatırlatan reklamlar verirler. Örneğin Xerox şirketi şöyle reklam yapmıştır: “Bir Xerox’u bir Xerox üzerinde Xeroxlayamazsınız, ama bir kopyayı Xerox fotokopi makinesinde kopyalamanıza aldırmayız.”

TİCARİ SIRLAR

Ticari sır, iş hayatında kullanılan ve işi yapmak için sırrı bilmesi gereken çalışanlar dışında kimsenin bilmediği bir plan, süreç veya araçtır. Ticari sırlara örnek olarak müşteri listeleri, kimyasal formüller, yemek tarifleri, üretim süreçleri, pazarlama teknikleri ve fiyatlandırma yöntemleri verilebilir.

İşletmeler, çoğu zaman çalışanlarına açıklamama (nondisclosure) veya gizlilik (confidentiality) sözleşmeleri imzalatarak ticari sırları korur; bu sözleşmelerle çalışanlar, ticari sırları başkalarına açıklamamayı kabul eder. Ancak böyle bir sözleşme olmasa bile mahkemeler, çalışanların işverenlerinin ticari sırlarını hem çalıştıkları süre boyunca hem de işten ayrıldıktan sonra açıklamasını yasaklar. Bu çalışan yükümlülüğü ihlal edildiğinde, mahkemeler sırrın verildiği kişiler tarafından ticari sırrın kullanılmasını çoğu zaman engeller (enjoin).

INTELLECTUAL PROPERTY

FİKRİ MÜLKİYET ALANLARI (FIELDS OF IP)

Trademarks (ticari markalar)

Copyrights

Patents

Trade secrets (ticari sırlar)

Fikri mülkiyet tanımı

Bireylerin ve şirketlerin sahip olabileceği üç farklı mülkiyet türü vardır:

- **Taşınmaz mülkiyet**, araziyi veya gayrimenkulü ifade eder;

- **Taşınır mülkiyet**, mücevher, arabalar ve sanat eserleri gibi tanımlanabilen belirli eşyaları ve şeyleri ifade eder;

- **Fikri mülkiyet**, edebiyat, reklam sloganları, şarkılar veya yeni buluşlar dâhil olmak üzere insan yaratıcılığının ürününü ya da çıktısını ifade eder.

Dolayısıyla, düşüncenin sonucu olan, yani entelektüel faaliyetin ürünü olan mülkiyete **fikri mülkiyet** denir.

Bazı yabancı ülkelerde fikri mülkiyet, **sınai mülkiyet** (industrial property) olarak adlandırılır.

Fikri Mülkiyet (IP)

Taşınmaz ve taşınır mülkiyette yaygın olan mülkiyet haklarının çoğu, fikri mülkiyette de geçerlidir. Fikri mülkiyet satın alınabilir, satılabilir ve lisanslanabilir. Benzer şekilde, başkaları tarafından çalınmaya veya ihlale karşı korunabilir. Bununla birlikte, kullanım üzerinde bazı kısıtlamalar vardır.

Örneğin, John Grisham’ın en yeni çok satan kitabını satın alsaydınız, kitabı okuma, bir başkasına satma veya hediye etme hakkına sahip olurdunuz. Ancak kitabın fotokopilerini çekip ardından bu kopyaları başkalarına dağıtma ve satma hakkına sahip olmazdınız. Bu haklar eserin yazarı tarafından saklı tutulur ve telif hakkıyla korunur.

Fikri Mülkiyetin Korunmasının Gerekçesi

- Fikri mülkiyet, daha fazla yaratıcılığı teşvik etmek ve geliştirmek amacıyla, insan emeğiyle yaratılan bilgiyi korumayı hedefleyen bir hukuk alanıdır.

- Öte yandan, fikri mülkiyet sahibine buluşu veya eseri üzerinde tam ve süresiz haklar verilirse, bu kişi tekel oluşturabilir ve buluş veya eser için aşırı fiyatlar talep edebilir; bu da kamuya zarar verir.

Sonuç

- **Ticari markalar** (ürün ve hizmetlerin kalitesini ve kaynağını gösteren adları, logoları, sembolleri ve diğer işaretleri korur);

- **Telif hakları** (özgün eserleri korur);

- **Patentler** (federal hükümet tarafından verilen ve sahibine, buluşunun üretilmesini, kullanılmasını veya satılmasını başkalarına yasaklama imkânı tanıyan haklar);

- **Ticari sırlar** (bir rakip tarafından bilinmesi hâlinde rakibe piyasada avantaj sağlayacak her türlü ticari bilgi).

Patentler federal hükümet tarafından verilmek zorundadır; ticari markalara ilişkin haklar markanın kullanımıyla doğar ve telif hakkı, bir eser sabit bir biçimde yaratıldığı andan itibaren mevcuttur. Bununla birlikte, ticari markaların ve telif haklarının tescili bazı avantajlar ve faydalar sağlar. Ticari sırlar çeşitli eyalet yasalarıyla düzenlenir ve bir ticari sırrın varlığı ile mülkiyeti için tescil şart değildir. Ticari markalar ve ticari sırlar, korundukları sürece

süresiz olarak devam edebilirken; telif hakları ve patentler süreleri dolduktan sonra kamu malı hâline gelir ve herkes tarafından kullanılabilir.

Copyrights

Telif Hakkının Konusu

Telif hakkına elverişliliğin sınırları federal kanunla belirlenir. 17 U.S.C. § 102'ye göre, telif hakkı koruması, hâlihazırda bilinen veya daha sonra geliştirilecek herhangi bir somut ifade ortamında sabitlenmiş özgün eserlerde mevcuttur. Dolayısıyla telif hakkına elverişlilik için üç temel şart vardır:

1. Bir eser özgün olmalıdır.
2. Bir eser somut bir ifade biçiminde sabitlenmiş olmalıdır.
3. Bir eser bir “eser” (authorship eseri) olmalıdır.

TELİF HAKKI KORUMASININ DIŞINDA KALANLAR

- Fikirler, yöntemler veya sistemler
- Boş formlar, başlıklar, kısa ifadeler ve ortak mülkiyet
- Kamu malı eserler
- Olgular (facts)
- Hesaplama ve ölçme cihazları

Telif Hakkı Hukukunun Sağladığı Haklar

- Telif hakkı ile korunan eseri kopyalar veya fonokayıtlar (phonorecords) hâlinde çoğaltma
- Telif hakkı ile korunan esere dayalı türev eserler hazırlama
- Eserin kopyalarını veya fonokayıtlarını kamuya dağıtma
- (Belirli eser türleri bakımından) eseri kamuya açık şekilde icra etme
- (Edebî, müzikal, dramatik ve koreografik eserler, pandomimler ve resimsel, grafik veya heykelsi eserler bakımından) eseri kamuya açık şekilde teşhir etme/gösterme
- (Ses kayıtları bakımından) dijital ses iletimi yoluyla eseri kamuya açık şekilde icra etme